

**ВІДГУК
офіційного опонента**

судді Дніпропетровського окружного адміністративного суду,
доктора юридичних наук, доцента Ількова Василя Васильовича
на дисертацію Данилів Софії Вікторівни на тему: «Адміністративно-правові
засади присяги у сфері публічної служби», що подана на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами.**

Зміни, що останніми роками відбулися і відбуваються в світі та в
Україні, обумовлюють нові виклики, які, в свою чергу, вказують на
необхідність перегляду, реформування та оновлення концептуальних основ
реалізації адміністративного управління суб'єктами публічної адміністрації та
забезпечення перевірки належності здійснення такого управління.

Одним із важливих інститутів адміністративного права, в рамках
нормативно-правового регулювання, якого покладено завдання щодо
формування апарату публічного управління та державотворення, а також
реалізації громадянами своїх прав на участь в управлінні державними справами
є публічна служба, у якій службові відносини характеризуються низкою
особливостей їхнього виникнення, проходження та припинення, а також
зумовлені високим рівнем уваги з боку суспільства під час реалізації владних
управлінських функцій відповідними посадовими та службовими особами.

Важливе значення під час проходження публічної служби має присяга,
яка є одним із обов'язкових первинних елементів для вступу на посаду та
служби в інтересах суспільства. Слід зазначити, що положення національного
законодавство у питаннях прийняття присяги особою, а також з'ясування

15 02 2015
16 12 2015

питання про притягнення до юридичної відповідальності за порушення присяги не має однозначного вирішення як серед наукової юридичної спільноти, так і у правозастосуванні, фактично відносячи проблемні аспекти контролю за дотриманням присяги, визначення та встановлення змісту, на момент застосування заходів юридичної відповідальності.

Аналіз положень дисертаційного дослідження та автореферату С.В. Данилів дає підстави стверджувати, що актуальність теми дослідження обумовлена також особливостями юридичної природи присяги посадової, службової особи, безпосередньо текст «присяги» службовця публічної служби, незважаючи на наявні нормативно-правові акти (за винятком окремих) та наукові розробки, на теперішній час залишається нечітким та містить численні оціночні поняття та судження, які повно і остаточно не конкретизовано як самим нормотворцем, так і уповноваженим суб'єктом.

Крім того, актуальність і новизна цього дисертаційного дослідження пов'язана з проведенням реформи Міністерства внутрішніх справ у 2015 році та створенням Національної поліції як центрального органу виконавчої влади, реформуванням органів прокуратури та здійсненням реформ у сфері правосуддя, що призвело як до втрати чинності положень Конституції України та окремих законодавчих актів, так і виявлення нормативних прогалин у низці діючих законодавчих та нормативно-правових актів, які регулювали питання як прийняття присяги посадових та службових осіб публічної служби, так і юридичної відповідальності за порушення присяги.

З огляду на вищенаведене, доцільність вивчення і вдосконалення інституту присяги в галузі публічної служби, зокрема щодо визначення поняття, змісту та сутності, а також юридичної відповідальності за порушення присяги стосовно різних категорій посадових осіб та службовців публічної служби не викликає сумнівів, особливо у світлі здійснення реформ в Україні, встановлення вищих вимог до осіб, уповноважених на виконання функції держави в інтересах суспільства.

Дослідження поняття присяги, порядку прийняття присяги службовцем публічної служби та визначення особливостей юридичної відповідальності за

порушення присяги може бути використане для розробки науковообґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення механізму визначення відповідальності службовця публічної служби за порушення присяги та застосування відповідних санкцій, і для зменшення кількості порушень присяги службовцями публічної служби, що в подальшому стане підставою для підвищення авторитету інституцій державної влади в цілому.

Дослідження адміністративно-правових засад присяги у сфері публічної служби також співвідноситься і з положеннями Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» у Розділі 1, якого визначено, що адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження склали наукові праці видатних українських вчених та практиків, зокрема, В.Б. Авер'янова, О.М.Бандурки, В.М. Бевзенка, Ю.П. Битяка, В.С. Венедиктова, І.П. Голосніченка, Р.А.Калюжного, Колпакова, А.Т. Комзюка, Т.О.Коломойця, О.В.Кузьменко, В.О. Петрішина, В.Ф. Погорілко, В.В. Сокурєнка, М.І. Смоковича, Ю.О. Тихомирова, М.І. Цуркана та інших, однак юридична наука не виробила єдиних підходів до визначення поняття як публічна служба, так і службовець публічної служби. Оцінка законодавства щодо окремих аспектів юридичної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби обґрунтовує необхідність подальшого дослідження та вивчення цієї проблематики.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення дисертації, отримані результати, висновки і рекомендації є достатньою мірою науково обґрунтованими та достовірними, що підтверджується таким:

1. При виконанні дослідження, викладенні результатів і формулюванні пропозицій дисертант використовував перелік загальнонаукових методів

(діалектичний метод, метод семантичного аналізу, порівняльно-правовий метод, методи групування та узагальнення, аналізу та синтезу, статистичного та порівняльного аналізу, історично-правовий метод, формально-юридичний метод тощо). Чітко проглядається системний підхід до вирішення проблем, що стосуються об'єкта та предмета дослідження. Дисертант досить вдало визначив мету та задачі дисертаційного проекту.

2. Для досягнення визначеної мети та виконання окреслених завдань дисертаційної роботи автором глибоко та ґрунтовно виконано аналіз праць вітчизняних учених щодо дослідження сутності та правової природи публічної служби, а також визначення змісту, принципів, завдання та процедури прийняття присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби. Загальна кількість використаних джерел становить 216 найменування, що є безперечним свідченням наукової обґрунтованості як самої роботи, так і зроблених висновків та рекомендацій.

Перевагою роботи є використання та аналіз значного обсягу нормативно-правових актів, судової практики останніх років адміністративних судів різних інстанцій, а також проведення автором анкетування серед громадян щодо предмета дисертаційного дослідження.

3. Основні положення та результати досліджень апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях, а основні теоретичні положення та результати дисертації відображено в 10 наукових публікаціях.

Сформовані задачі, визначення об'єкта, предмета та мети наукового пошуку відповідає загальним вимогам. Робота має відповідну дисертаційному дослідженню даного рівня емпіричну базу. У дисертації комплексно опрацьовано широке коло питань, важливих для теорії публічної служби та визначення відповідальності службовця публічної служби за порушення присяги, зроблено ряд теоретичних узагальнень та визначень, запропоновано додаткову аргументацію до наукових позицій і тез, нові підходи та авторське бачення шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання як прийняття присяги службовцями публічної служби, так і підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги.

Структура та зміст основних положень дисертації.

Дисертація за своїм змістом, сутністю, структурою та оформленням відповідає вимогам МОН України. Робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Дисертаційна робота характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів.

Розділи та підрозділи за своїм змістом і висновками, перспективами подальшого дослідження проблем, які в них аналізуються, з пропозиціями щодо використання для розвитку адміністративного права можливо назвати вагомими і вдало викладеними.

Переходячи до аналізу змісту дисертації Данилів С.В. слід зазначити, що детальне ознайомлення з її роботою дозволяє з'ясувати не лише авторський задум, але і сам процес втілення думок автора в контексті наукової роботи, більш чітко зрозуміти ідеї, які формулюються дисертантом в процесі наукового аналізу, ознайомитися з найбільш переконливими аргументами і виокремити питання, які потребують подальших досліджень, є найбільш перспективними для осмислення у майбутньому.

Зокрема, у вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність та ступінь наукової розробки проблеми; встановлено зв'язок роботи з державними та науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; окреслені основні методологічні засади; вказано на наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів дослідження; подано інформацію про особистий внесок автора, апробацію, публікації, структуру й обсяг роботи.

Розділ 1 «Загальна характеристика адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби» складається з чотирьох підрозділів та висновків до розділу, які присвячені визначенню аналізу сутності та правової природи публічної служби, з'ясуванню поняття та місця присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби, дослідженню адміністративно-правового регулювання прийняття присяги службовцем публічної служби та вивченню зарубіжного досвіду адміністративно-правового

регулювання присяги в сфері публічної служби та можливості його використання в Україні.

У підрозділі 1.1 «*«Сутність та правова природа публічної служби, місце присяги у її проходженні»*» автором охарактеризовано основні положення щодо правової природи публічної служби в Україні у двох просторах – науковому та законодавчому. При цьому, досліджено положення адміністративного законодавства України та розглянуто точки зору вчених-адміністративістів та інших вчених-правників щодо формулювання поняття «публічна служба», які і чіткі критерії віднесення тієї чи іншої служби до публічної, сформовано власне розуміння поняття «публічна служба» (с. 37 дисертації).

У підрозділі 1.2 «*«Поняття та значення присяги в інституті публічної служби»*» узагальнено існуючі в юридичній науці (у теорії права та галузевих юридичних науках) точки зору з приводу формування інституту присяги в інституті публічної служби та констатовано, що стосовно окремих службовців публічної служби присяга ще має символічно-церемоніальний та декларативний характер. Автором звернуто увагу на те, що в залежності від виду публічної служби є різні об'єкти для прийняття присяги, а також те, що тексти присяг усіх службовців публічної служби містять оціночні критерії, для яких на законодавчому рівні не у всіх випадках сформульовано визначення. З урахуванням здійсненого дослідження цієї проблематики, автором запропоновано здійснити уніфікацію інституту присяги в рамках публічної служби, яка покликана підвищувати реальне правове значення складання і дотримання присяги, що проявляється як у сутнісних пропозиціях, так і пропонуваніх змінах у процедурних аспектах, висловлених автором на сторінках дисертації (с. 60 дисертації).

У підрозділі 1.3 «*«Адміністративно-правове регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби»*» автором охарактеризовано адміністративно-правове регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби, а також розкрито не врегульовані на законодавчому рівні питання стосовно записів про складання присяги у

трудоуведі книжках службовців публічної служби, місця зберігання підписаного тексту присяги, тощо. Розроблено пропозиції змін до національного законодавства стосовно вдосконалення процедури прийняття присяги окремими службовцями публічної служби, до прикладу, процедура прийняття присяги поліцейськими потребує доопрацювання щодо моменту набрання працівником поліції повноважень: з моменту видання наказу про призначення на посаду поліцейського, чи з моменту складання працівником поліції присяги (с.67, 79-80 дисертації).

У підрозділі 1.4 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби та можливості його використання в Україні» дисертантом досліджено інститут присяги у сфері публічної служби в таких країнах Європи, як: Французька Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Чеська Республіка, Республіка Польща, Республіка Литва, з урахуванням чого запропоновано вдосконалити національне законодавство шляхом надання «сформульованих» визначень – понять і термінів, які наведено у текстах присяг; уніфікації тексту присяги усіх службовців публічної служби та зазначення відповідальності за порушення присяги для усіх службовців публічної служби (с. 89, 91, 92 дисертації).

Розділ 2 «Адміністративно-правове забезпечення дотримання присяги службовцем публічної служби» складається з чотирьох підрозділів та висновків до розділу, які присвячені аналізу питання дотримання присяги службовцем публічної служби, визначенню відповідальності за порушення присяги та адміністративно-правовому регулюванню порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги.

У підрозділі 2.1 «Сутність та види адміністративно-правових засобів забезпечення дотримання присяги службовцями публічної служби» здійснено аналіз вихідних теоретичних положень та нормативно-правових актів, що регулюють питання проходження публічної служби службовцями публічної служби. Автором зазначено, що чіткого формулювання змісту поняття «адміністративно-правових засобів» не вживається, що спричиняється неоднозначністю підходу до поняття «правові засоби», різновидом, зокрема,

яких є адміністративно-правові засоби та сформовано поняття «адміністративно-правові засоби» (с. 104 дисертації).

У підрозділі 2.2 «Адміністративно-правове регулювання відповідальності за порушення присяги службовцями публічної служби» дисертантом здійснено аналіз та надано характеристику індивідуалізуючим ознакам складу порушення присяги службовцем публічної служби.

У підрозділі 2.3 «Порушення присяги службовцями публічної служби як підстава юридичної відповідальності» автором здійснено аналіз та наведено характеристику сукупності відокремлених видів юридичної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби, а також досліджено особливості їх застосування. Доволі цікавим є аналіз положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» від 18 вересня 2018 року № 2543-VII, та акцентовано увагу на впровадженні механізму порядку регресного стягнення із службовця публічної служби завданої шкоди, зокрема, і в зв'язку з порушенням присяги (с. 127 дисертації).

У підрозділі 2.4 «Адміністративно-правове регулювання порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги» автором проаналізовано існуючий порядок притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги, та висловлено думку, що рівень юридичних гарантій захисту прав службовця публічної служби в процедурах вирішення питань застосування відповідальності за порушення присяги повинен бути таким самим, як і при звільненні з органу влади за вчинення дисциплінарного правопорушення (с.136 дисертації). Також, дисертант наголошує увагу на тому, що підстави для кожного виду відповідальності мають бути самостійними, не повинні дублюватися чи повторюватись, розкриватися в іншому виді або через інший вид, як це відбувається зараз і до службовця публічної служби, який порушив присягу, наряду із притягненням до дисциплінарної відповідальності суб'єктом

владних повноважень застосовуються і інші види юридичної відповідальності (с. 136 дисертації).

Розділ 3. «Адміністративно-правові та адміністративно процесуальні гарантії дотримання прав службовців публічної служби при притягненні до відповідальності за порушення присяги» складається з трьох підрозділів, присвячених дослідженню питання оскарження застосування заходів впливу до службовців публічної служби, у зв'язку із порушенням присяги, визначенню подальшого розвитку правового регулювання інституту присяги в сфері публічної служби та можливості удосконалення адміністративно-правового регулювання підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги.

У підрозділі 3.1 «Адміністративне оскарження застосування заходів впливу до службовців публічної служби, у зв'язку з порушенням присяги» дисертантом проаналізовано існуючі порядки оскарження відповідних рішень про притягнення до відповідальності як безпосередньо до спеціального органу або вищестоящого керівництва (стосовно тих службовців публічної служби, де такий порядок передбачений законом), так і в судовому порядку, та запропоновано аргументовану пропозицію щодо оскарження рішення суб'єкта владних повноважень про притягнення до відповідальності за порушення присяги лише у судовому порядку (с. 154 дисертації).

У підрозділі 3.2 «Оскарження притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги в порядку адміністративного судочинства» здійснюється аналіз статистичних даних щодо розгляду адміністративними судами справ із спорів з відносин із публічної служби у 2015-2016 роках (с. 155 дисертації) та акцентується увага на тому, що адміністративні суди при вирішенні питання щодо законності дій суб'єкта владних повноважень про притягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги застосовують норми спеціальних Законів України, які є пріоритетними та, які регламентують питання проходження служби службовцями публічної служби тощо (с. 190-191 дисертації).

У підрозділі 3.3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги» дисертантом в рамках вказаного дисертаційного дослідження інституту присяги в публічній службі наведено результати здійсненого опитування 200 респондентів та пропозиції пересічних громадян щодо вдосконалення вирішення питання юридичної відповідальності службовця публічної служби за порушення присяги. Слушною є пропозиція автора щодо розробки та прийняття нормативно-правових актів безпосередньо присвячених питанню регламентації притягнення до юридичної відповідальності за порушення присяги окремими службовцями публічної служби, щодо яких це питання ще не є визначеним, так і посиленням юридичної відповідальності за порушення присяги, шляхом внесення відповідних змін до Кримінального кодексу України (с. 210 дисертації)

У висновках до дисертації викладені основні положення, пропозиції та рекомендації, отримані за результатами проведеної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Дисертації Данилів С.В. притаманний належний рівень наукової новизни. Положення з різним ступенем наукової новизни міститься у трьох розділах дисертації.

Оцінюючи новизну одержаних результатів, слід зазначити, що дисертація, по суті, є одним з перших досліджень, в якому на монографічному рівні проаналізовано та охарактеризовано адміністративно-правові засади інституту присяги у сфері публічної служби, на прикладі окремих категорій службовців публічної служби, та розвитку інституту присяги в сфері публічної служби в Україні.

Зокрема, під час написання дисертації автором використано сучасні підходи, враховано новітні досягнення науки адміністративного права і процесу, здійснено системно-порівняльний аналіз адміністративного, цивільного, кримінального, трудового законодавства із цієї проблематики з врахування відповідних змін до положень чинного законодавства України. Автором висловлено ряд пропозицій та рекомендацій, обґрунтовано

перспективні напрямки удосконалення національного законодавства та приведення його у відповідність до норм і стандартів Європейського Союзу, зокрема в частині вирішення питання про притягнення службовців публічної служби до відповідальності окремо за порушення етичних норм присяги та окремо за порушення правових та службово-дисциплінарних норм присяги (с. 223 дисертації).

Певна кількість результатів дослідження одержана вперше, окремі положення (зокрема, що стосуються удосконалення розуміння оціночних понять, які містяться у тексті присяги, визначення юридичної відповідальності відносно тих службовців публічної служби, стосовно яких національне законодавство таких положень не містить, а також запровадження кримінальної відповідальності за порушення присяги) дістали подальшого розвитку (с. 221, 223 дисертації).

Вивчення дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок, що автор обґрунтував низку концептуальних положень, які мають вагоме значення для розвитку юридичної науки та практики.

Зокрема, необхідно підтримати висновок дисертанта про те, що до цього часу все ще нормативно не визначені конкретні етичні положення щодо поведінки усіх службовців публічної служби, які у разі недотримання відповідними особами, слід розцінювати як порушення присяги. Зокрема, існуючі на сьогоднішній день підстави притягнення до відповідальності за порушення присяги не дозволяють отримати уніфікований висновок, у якому випадку порушення етичних норм буде вважатися дисциплінарним проступком, а в якому буде трактуватися як порушення присяги, визначення дисциплінарної відповідальності покладається на відповідний суб'єкт владних повноважень як на його виключне дискреційне повноваження. Відтак, слушною є пропозиція дисертанта щодо потреби уточнення критеріїв оцінки моральних засад діяльності (конкретизація морально-етичних норм) (с. 220 дисертації).

Схвальну оцінку, з огляду на історичний зарубіжний та вітчизняний аспект становлення та розвитку публічної служби, на підставі аналізу робіт вітчизняних науковців та чинного законодавства, заслугоує і запропоноване

автором обґрунтування визначення поняття «публічна служба» (с. 37 дисертації).

Заслуговує на увагу і пропозиція щодо запровадження порядку оскарження рішення суб'єкта владних повноважень про притягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги лише адміністративним судом, оскільки розгляд оскаржуваного рішення у судовому порядку, і розгляд такої справи безстороннім та незалежним судом є гарантією того, що при вирішенні питання законності та співмірності застосування дисциплінарних санкцій відповідної комісії до цього службовця публічної служби, буде дотримано юридичні гарантії захисту прав означеної особи у процедурі вирішення цього питання.

Слушними в дисертації є і пропозиції автора щодо ефективного адміністративно-правового регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби в Україні, необхідність внесення змін до чинного законодавства України.

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах.

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечено використанням значного обсягу матеріалів, зокрема судових рішень з Єдиного державного реєстру судових рішень та статичної інформації, наданої Державною судовою адміністрацією України, проведеного анкетування тощо. Результати дисертаційної роботи містять наукову новизну, характеризуються глибиною змісту та коректністю формулювання пропозицій щодо їхнього практичного використання. Висновки, одержані результати, а також елементи наукової новизни дисертаційної роботи з достатньою повнотою знайшли відображення в 10 наукових публікаціях, серед яких 6 наукових статей, опублікованих в Україні та в інших державах, 4 тез доповідей.

Якість, кількість та обсяг друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження.

Наукова праця, виконана Данилів С.В., сприяє розв'язанню низки теоретичних і практичних питань, що мають важливе значення для вдосконалення інституту присяги при проходженні службовцем публічної служби.

Результати досліджень автора впроваджено в науково-дослідну сферу у навчальний та науково-дослідний процеси у Навчально-науковому інституті післядипломної освіти ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» під час викладання дисциплін «Публічне адміністрування», «Публічна служба» слухачам магістратури державного управління спеціальності «Публічне управління та адміністрування», а також при підготовці методичних рекомендацій з відповідних дисциплін, проведенні наукових досліджень у рамках спеціальної науково-дослідної теми, у науково-дослідній роботі студентів та аспірантів, написанні навчальних посібників. Також, результати дисертації використані у кадровій роботі Управління персоналу Головного територіального управління юстиції у Донецькій області та Покровської міської ради Донецької області.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно оцінюючи зміст дисертації Данилів С.В., у цілому, вважаємо за необхідне висловити ряд спірних моментів, зауважень дискусійного характеру, врахування яких може допомогти дисертанту у подальшій науковій роботі в цьому напрямку:.

Основні з них такі:

1. У підрозділі 1.1. автор дисертаційного дослідження звертає увагу на те, що серед досліджених наукових праць видатних українських вчених та нормативно-правових актів відсутнє єдине уніфіковане визначення поняття «публічна служба» та «службовець публічної служби». При цьому запропонувавши власне визначення поняття «публічна служба», дисертантом не запропоновано визначення поняття «службовець публічної служби», а також поняття «посадова особа публічної служби» (с. 39 дисертації).

2. У роботі іноді зустрічаються положення та висновки, які вимагають певного додаткового обґрунтування, проте, дисертант, не здійснив чітких формулювань та пояснень. До прикладу, це стосується підрозділу 2.1 «Сутність та види адміністративно-правових засобів забезпечення дотримання присяги службовцями публічної служби», де автором охарактеризовано теоретичне базу вказаного питання, однак, ніяких прикладів із зазначених пропозицій дослідження автором не надається.

3. Виникає питання доцільності в рамках даного дисертаційного дослідження проблематики щодо оскарження притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги в порядку адміністративної процедури, а не виключно адміністративного судочинства, оскільки вказане питання відноситься до адміністративно-процесуального права, а дисертантом повної аргументації щодо дослідження цього питання у рамках даного дисертаційного дослідження не наведено (підрозділ 3.2, с. 158-160 дисертації).

4. Згідно з положеннями частини п'ятої статті 125 Конституції України з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди. Саме до юрисдикції адміністративних судів належать публічно-правові спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. У тексті дисертації редакційно було б доцільним вживати поняття «адміністративний суд» замість поняття «суд» у випадках коли мова йде про судове оскарження звільнення з публічної служби у зв'язку з порушенням присяги.

5. Також спірним є твердження автора щодо запровадження кримінальної відповідальності відносно службовців публічної служби за порушення присяги, оскільки дане твердження, на нашу думку, потребує більш повного дослідження та аргументації (с. 206 дисертації).

При підготовці дисертаційної роботи автор провела опитування громадян України з дискусійних питань, висловлених у роботі, результати якого висвітлено у пункті 3.3 дисертації.

Зазначені положення суттєво збагатили б дисертацію та зробили б висновки роботи більш глибокими та обґрунтованими.

На загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Данилів С.В. ці зауваження суттєво не впливають, оскільки вони мають переважно дискусійний характер, оскільки чіткого формулювання змісту понять «публічна служба», «службовець публічної служби» та «адміністративно-правові засоби» серед вітчизняних науковців немає, що спричиняє неоднозначністю підходу сучасних науковців до цих понять.

Проте, наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову та практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. Дисертант виконав плідне дослідження у межах дозволеного об'єму, продемонструвавши своє вміння глибоко аналізувати наукові проблеми у важливому напрямку науки.

Висновки та пропозиції, сформульовані в роботі, можуть бути використані для подальших наукових досліджень сутності та змісту присяги службовця публічної служби, обґрунтування визначення механізму юридичної відповідальності службовця публічної служби окремо за порушення етичних норм присяги та окремо за порушення правових та службово-дисциплінарних норм присяги, напрямків покращення взаємодії між суспільством та органами державної влади; у правотворчості – при підготовці та удосконаленні загальних і спеціальних нормативно-правових актів щодо проходження службовцем публічної служби; в практичній діяльності у всіх державних органах та у навчальному процесі.

Відповідність роботи вимогам МОН України.

Дисертація викладена державною мовою, оформлена у повній відповідності з вимогами МОН України, є завершеною науковою роботою. Рівень проведених досліджень, викладених у дисертації, відповідає сучасним вимогам до науково-дослідних робіт. Автореферат за структурою і технічним

оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам і вимогам. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи.

Висновок.

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правові засади присяги у сфері публічної служби» є завершеною науковою працею, в якій отримано науково-обґрунтовані результати, має суттєве значення для юридичної науки, за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною корисністю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних результатів.

Дисертаційна робота Данилів С.В. відповідає паспорту спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій, зокрема, Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор – Данилів Софія Вікторівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**суддя Дніпропетровського окружного
адміністративного суду,
доктор юридичних наук, доцент**

В. В. Ілюков

Підпис судді Ілюкова В.В. підтверджую
В.С. керівника департаменту
Дніпропетровського окружного
адміністративного суду

В.С. керівника